

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ “ดอยเสมอดาว”

อุทยานแห่งชาติศรีน่าน จังหวัดน่าน

Community Participation in Ecotourism Development “Doi Samer Dao” Sri-Nan National Park, Nan Province.

พรธีรา ทองสุข¹, วลินดา รกไพร¹, อริตา บุญยีน¹, นิรากร ธิใจ¹, กัญญณ์พัชญ์ ดวงแก้ว²
และกัลยา พงสะพัง^{2*}

Phonteera Thongsuk¹, Walinda Rokprai¹, Arita Boonyuen¹, Niraporn Tijai¹,
Kannaphat Duangkaew² and Kanlaya Pongsapang^{2*}

¹ นักศึกษา นักศึกษาวิชาเอกการจัดการธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

² อาจารย์วิชาเอกการจัดการธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน

¹ Student in Management Major, Faculty of Business Administration and Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Lanna Nan.

² Lecturer in Management Major, Faculty of Business Administration and Liberal Arts,
Rajamangala University of Technology Lanna Nan.

* E-mail: kanlaya_p@rmutl.ac.th

Received May 31, 2024 Revised November 27, 2024 Accepted December 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับของการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาวอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน จำนวน 287 คน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาว จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 301 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 172 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน อยู่ในระดับน้อย 2) แนวทางการ

พัฒนาระดับของการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องกำหนดแนวทางการควบคุมให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนเคารพกติกาของชุมชน เน้นการรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างยุติธรรมเพื่อป้องกัน ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ควรจัดประชุมทุกเดือนเพื่อให้สมาชิกชุมชนและผู้ประกอบการได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น สรุปผลการดำเนินงาน และร่วมกันหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนการ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ควรจัดให้มีโครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและยุวมัคคุเทศก์ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และทรัพยากรในท้องถิ่น การอบรมนี้จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเผยแพร่ข้อมูลอย่าง ถูกต้องและชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, การพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Abstract

This research aimed to 1) study the level of community participation in the development of ecotourism in Doi Samer Dao National Park area and 2) explore ways to enhance the level of community participation in managing sustainable ecotourism in Doi Samer Dao National Park. The research employed a mixed-methods approach, using questionnaires as a tool for quantitative research and interviews as a tool for qualitative research. The sample group consisted of the population in the Ban Nong Bua community, Sri Saket Subdistrict, Nanoi District, Nan Province 287 people and the staff of Sri-Nan National Park, Doi Samer Dao 14 people, totaling 301 people. The sample size was calculated using Taro Yamane's formula at a 95% confidence level. The final sample size used in the research comprised 172 people.

The research findings revealed that 1) the community's participation in the development of ecotourism in the area of Doi Samer Dao, Sri-Nan National Park, Srisaket Subdistrict, Nanoi District, Nan Province, was at a low level. 2) To sustainably develop the level of community participation in managing conservation tourism at Doi Samer Dao National Park, it was found to be necessary to establish guidelines ensuring that private sector operators respected community rules, focused on preserving local identity, and ensured fair distribution of tourism revenue to prevent conflicts within the community. Monthly were recommended to allow community members and operators to exchange opinions, summarize operational results, and collaboratively find ways to develop sustainable ecotourism, as well as address various issues that arise. There should be a training program for local guides and youth guides,

as well as those involved in tourism was suggested to enhance their knowledge and understanding of conserving tourism resources in the community, local knowledge, and local resources. This training would have helped participants disseminate information accurately and clearly to tourists.

Keyword: Community Participation, Tourism Development, Ecotourism

บทนำ

“น่าน” จังหวัดเล็ก ๆ ทางภาคเหนือที่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมือง ผู้คนวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติที่งดงาม มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงสุขภาพ เชิงเกษตร ตลอดจนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาเยือนอย่างไม่ขาดสาย ความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของป่าเขา รวมถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนานกว่า 700 ปี เป็นปัจจัยที่ทำให้น่านมีรายได้จากการท่องเที่ยวปีละไม่น้อยกว่า 3,500.47 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

ดอยเสมอดาว หนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดน่าน ตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ครอบคลุมพื้นที่ 934 ตารางกิโลเมตร ในเขตอำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย และอำเภอนาหมื่น พื้นที่ป่าประกอบด้วยป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง และป่าสนเขา โดยเฉพาะในเดือนกุมภาพันธ์ป่าจะเปลี่ยนสีสวยงาม นักท่องเที่ยวสามารถกางเต็นท์พักแรม ชมวิวพระอาทิตย์ขึ้น และทะเลหมอก ในยามเช้า และชมดาวเต็มท้องฟ้า ในยามค่ำคืน ดอยเสมอดาวได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสายธรรมชาติเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการบุกรุกป่าในเขตอุทยานจากประชาชนในพื้นที่เนื่องจากวิถีชีวิตที่ผูกพันกับป่าทำให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ป่า สภาพแวดล้อมถูกทำลาย ความสวยงามตามธรรมชาติหมดสิ้นไป อาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่เดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก ก่อให้เกิดผลกระทบ คือ คนในชุมชนขาดรายได้ การสำนึกรักในท้องถิ่นของตน อาจเลือนหายไปมากที่สุด และไม่เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมของตนภายในชุมชนนั้น จนขาดบุคลากรที่จะสืบทอดการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน และสุดท้ายอาจประสบกับภาวะความเสื่อมโทรมทางการท่องเที่ยวจนฟื้นฟูได้ยาก การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนเป็นผู้รับรู้ปัญหาและได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยตรง การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็น ชุมชนควรได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความรัก และความหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดอยเสมอดาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยเสมอดาวอย่างยั่งยืน ซึ่งคาดว่าจะผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสามารถนำไปสู่การสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ดอยเสมอดาว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อชุมชน ท้องถิ่น และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับของการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่านอย่างยั่งยืน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

ปิยธิดา ปานรังษี (2557) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 รูปแบบซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ Cohen, J. et al. (1980) ดังนี้

 - 1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
 - 1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และดรธรณี เอมพันธ์ อ้างถึงใน พระครูใบฎีกาศพล ลกขสุวรรณโณ

(คำแสน) (2564) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานหรือหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

2.1 เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Nature-based) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น ๆ

2.2 เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsibly travel) และมีการจัดการอย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2.3 เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น

2.4 เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning) และการให้การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ และประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

3. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ. (2567) ได้อธิบายคำจำกัดความล่าสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) สรุปได้ดังนี้ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวขนาดเล็ก หรือการตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Tourism Segments) แต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องครอบคลุมถึงการตลาดโดยรวม ที่เรียกว่าการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass

Tourism) โดยทั่วไปแล้วการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนหมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังรี จังหวัดนครนายก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ผลิตและประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านวังรี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 6 ด้าน คือ 1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ คือ สิ่งดึงดูดใจด้านธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2. ด้านความสามารถในการเข้าถึงชุมชนสามารถเดินทางโดยทางบก รถยนต์ส่วนตัว รถตู้โดยสาร 3. ด้านการบริการที่พัก ชุมชนมีบริการห้องพักทั้งรีสอร์ท และโฮมสเตย์ 4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังรีมีกิจกรรมที่หลากหลาย 5. ชุมชนมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยว และ 6. ชุมชนมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกัน และ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านวังรีในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก ได้แก่ การดำเนินการและการปฏิบัติการ รองลงมา คือ เสนอความคิดเห็นวางแผนและตัดสินใจ ในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การได้รับผลประโยชน์ในการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยว การติดตามและประเมินผลในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

เมษธาวิณ พลโยธี และคณะ (2565) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไคดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนจำนวน 171 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพผู้มีความสำคัญในชุมชนหรือผู้สืบทอดภูมิปัญญา ผลวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวครบครัน สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์และโดดเด่น เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม และมีสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ โดยศักยภาพที่โดดเด่นของชุมชน ได้แก่ ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเดียวในภาคอีสาน อย่างไรก็ตามแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนควรพัฒนามีหลายองค์ประกอบ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ควรพัฒนาการกระจายรายได้ของคนในชุมชน พัฒนาด้านข้อมูล ข่าวสารในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาการบริการนักท่องเที่ยวทั้งด้านร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก รวมไปถึงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้ หลากหลายและน่าสนใจ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ชุมชน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้

ประชาชนได้ร่วมวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเอง และชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ธนกร จินดาตวงรัตน์ และคณะ (2566) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ยุคปกติใหม่ พบว่า 1) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การมีส่วนร่วม การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยว และพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากทั้งหมด 2) การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงสาเหตุโดยรวมต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ยุคปกติใหม่มากที่สุด รองลงมา พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในยุคปกติใหม่ มีลักษณะเป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วย การมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุด เป็นฐานหลักตั้งอยู่ล่างสุด มีพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ตรงกลาง และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมอยู่ในระดับบน

ณัฐวุฒิ รัพยากร และคณะ (2566) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เขตอุทยานธรณีสตูล จำนวน 400 คน พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่า การมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล และการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจอยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ผลการทดสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางสังคม ด้านความตระหนักของประชาชนในชุมชน และปัจจัยสนับสนุน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว จำนวน 301 คน ประกอบด้วย

1.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวจำนวน 14 คน

1.2 ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอน่าน้อย จังหวัดน่าน จำนวนทั้งหมด 287 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 172 คน โดยการสุ่มตัวอย่างข้างต้นจะใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนประชากร โดยแบ่งตามประเภทกลุ่มประชากรได้ 2 กลุ่ม คือ ประชากรในชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลศรีษะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน 95% คิดเป็น 163 คน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาว จำนวน 5% คิดเป็น 9 คน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ในแต่ละกลุ่มจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการได้รวมจำนวนทั้งสิ้น 172 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/รวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือทั้งสองประเภทดังนี้

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

3.1.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3.1.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) เพื่อสอบถามระดับการมี

ส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย

3.1.2.1 ด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ

3.1.2.2 ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ

3.1.2.3 ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์

3.1.2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

3.1.3 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาระดับของการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยในแต่ละด้านประกอบด้วย ด้านการเสนอความคิด ด้านการดำเนินการหรือด้านการปฏิบัติ ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

3.1.4 ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการอภิปรายผล โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าระหว่าง 0.75–1.00 และพัฒนาปรับปรุงแบบสอบถามและนำไปทดลอง (try out) กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แสดงความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลจากการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.87–0.98

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับเจ้าหน้าที่อุทยาน

แห่งชาติศรีน่านดอยเสมอดาว จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน จำนวน 7 คน โดยมีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าด้วยคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เสนอความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด ซึ่งจะแบ่งคำถามออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

3.2.1 ประเด็นที่ 1 ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน มีนโยบายในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกับชุมชนหรือไม่

3.2.2 ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาว หรือไม่ และเป็นไปในรูปแบบใด

3.2.3 ประเด็นที่ 3 ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุงและพัฒนานโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดอยเสมอดาวในด้านใดบ้าง

4. วิธีการเก็บข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1.1 ก่อนการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูล ผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

4.1.2 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน จำนวนทั้งหมด 172 คน

4.1.3 สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) โดยวิธีการแจกแบบสอบถามให้ประชาชนของบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ที่พบ

และยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 172 คน

4.1.4 รวบรวมแบบสอบถามกลับคืนและทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพมีรายละเอียดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.2.1 นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ไปขออนุญาตจากหัวหน้าอุทยานแห่งชาติศรีน่าน เพื่อทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน จำนวน 3 คน

4.2.2 หนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ไปขออนุญาตจากผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และสมาชิกในชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน

4.2.3 ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

5.1.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

5.1.2 นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว
แล้วมาลงรหัสข้อมูล (Coding)

5.1.3 บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.1.4 ประมวลผลข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

5.1.5 วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.1.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากรต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.1.5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกในการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียงมาทบทวน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมพร้อมทั้งจับประเด็นประโยคหรือข้อความที่สำคัญ

5.2.2 รวบรวมประโยคหรือข้อความที่มีความหมายใกล้เคียงไว้ในกลุ่มเดียวกัน และมีการสร้างหัวข้อสรุป อธิบายข้อมูลที่ได้มาอย่างละเอียดครบถ้วน และเรียบเรียงข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มตามประเด็นที่ตั้งไว้

5.2.3 สรุปในแต่ละประเด็นแล้วเขียนเชื่อมโยงกันเป็นบทสรุปสุดท้ายที่สัมพันธ์ครอบคลุมเน้นการวิเคราะห์แบบตีความ นำเสนอเชิงพรรณนา อธิบาย จัดทำเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. **ลักษณะทางประชากรศาสตร์** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 54.07 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.02 สถานภาพสมรสและมีบุตร คิดเป็นร้อยละ 54.65 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46.51 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 46.51 รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.00

2. **ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ตำบลศรีชะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน**

ตารางที่ 1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดอยเสมอดาว อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ระดับการมีส่วนร่วมในชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ	2.51	0.69	น้อย
2. ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ	2.59	0.96	น้อย
3. ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์	2.57	0.78	น้อย
4. ด้านการติดตามและประเมินผล	2.37	0.84	น้อย
รวม	2.51	0.86	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก

มากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ ค่าเฉลี่ย 2.59 ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 2.57 ด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 2.51 และ ด้านการติดตามและประเมินผล ค่าเฉลี่ย 2.37 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ

ด้านการเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.62	0.76	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.55	0.83	น้อย
3. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน	2.37	0.87	น้อย
รวม	2.51	0.69	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ศรีน่าน ดอยเสมอดาวในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.62 ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชน ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.55 และ 2.37 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ

ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.41	0.94	น้อย
2. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.67	1.06	ปานกลาง
3. ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรการในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.68	1.24	ปานกลาง
รวม	2.59	0.96	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการดำเนินการและปฏิบัติการในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.59 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรการในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาวในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.68 ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.67 และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.41

ตารางที่ 4 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์

ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.65	0.89	ปานกลาง
2. ท่านได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.59	0.85	น้อย
3. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชน	2.48	0.90	น้อย
รวม	2.57	0.78	น้อย

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.57

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาวในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.65 ประชาชนได้ใช้ประโยชน์

จากแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวและได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ของการพัฒนาชุมชน ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.59 และ 2.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการติดตามและประเมินผล

ด้านการติดตามและประเมินผล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.35	0.91	น้อย
2. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	2.39	0.96	น้อย
3. ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน ปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับชุมชน	2.36	0.99	น้อย
รวม	2.37	0.84	น้อย

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามด้านการติดตามและประเมินผลในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวค่าเฉลี่ย 2.39 ประชาชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน ในงานด้านการพัฒนาชุมชน ปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับชุมชนค่าเฉลี่ย 2.36 และ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวค่าเฉลี่ย 2.35 ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาวอย่างยั่งยืน โดยสรุปประเด็นการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาว ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชนบ้านหนองบัว ตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ซึ่งสรุปเป็น 3 ประเด็นดังนี้

3.1 ประเด็นที่ 1 อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาว มีนโยบายในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกับชุมชนหรือไม่

อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาว มีนโยบายในการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการให้ความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน เช่น การฝึกอบรมเกษตรกรในเรื่องของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ

จัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น การดูแลป่า การฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม และการควบคุมการลักลอบล่าสัตว์ป่าและเผ่าป่า

ภาคประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกับอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาว ยังมีน้อย ทางอุทยานฯ จำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น

3.2 ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาว หรือไม่ และเป็นไปในรูปแบบใด

นโยบายในการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาว ส่วนใหญ่อาศัยงบประมาณจากภาครัฐ แต่ภาคประชาชนขับเคลื่อนด้วยความร่วมแรงร่วมใจ เช่น ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาความสะอาด เก็บขยะ บำรุงรักษาเส้นทางเดินป่า ปลูกป่าทดแทน และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้คนในชุมชนรู้สึกรักและหวงแหน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมเสนอความคิด ร่วมบริหารจัดการ โดยไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการนำความรู้ด้านการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีในการท่องเที่ยว

3.3 ประเด็นที่ 3 ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุงและพัฒนา นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาว ในด้านใดบ้าง

แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาว สามารถสรุปได้ดังนี้

3.3.1 การควบคุมภาคเอกชนและผู้ประกอบการ จำเป็นต้องกำหนดแนวทางการควบคุมให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนเคารพกติกาของชุมชน เน้นการรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับการบริการด้วยน้ำใจและความเป็นมิตร เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร่วมกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้คงความเป็นธรรมชาติและอุดมสมบูรณ์

3.3.2 การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งในชุมชน การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างยุติธรรม โดยการจัดแบ่งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ภายในชุมชน ควรกำหนดให้มีมติข้อตกลงร่วมกัน และมีการปฏิบัติจริงที่สามารถตรวจสอบได้ มาตรการนี้จะช่วยลดปัญหาการแย่งชิงนักท่องเที่ยว การหลอกลวง และการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ตลอดจนเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชน

ในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่อุทยานฯ ต้องร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้าไปในพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและยุติธรรม

3.3.3 การประชุมแลกเปลี่ยนและสรุปการดำเนินงาน การจัดประชุมรายเดือนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สมาชิกชุมชนและผู้ประกอบการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปผลการดำเนินงาน และร่วมกันหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การประชุมดังกล่าวจะเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างทุกฝ่าย

3.3.4 การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและยุวมัคคุเทศก์ ควรจัดให้มีโครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและยุวมัคคุเทศก์ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และทรัพยากรในท้องถิ่น การอบรมนี้จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเผยแพร่ข้อมูลอย่างถูกต้องและชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ยังขาดการร่วมมือในการดำเนินงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนได้รับการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่ดูแลหรือเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนยังไม่ทั่วถึง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านวังรี จังหวัดนครนายก พบว่าชุมชนบ้านวังรีมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น วางแผน

และตัดสินใจในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวชุมชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะชุมชนบ้านวังรีได้มีการปรึกษาหารือในส่วนของการคณะกรรมการชุมชน และประชากรที่อาศัยในชุมชนทุกคนสามารถร่วมเสนอความคิดเห็น วางแผนและตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมภายในชุมชน

ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากปัจจัยด้านระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนทำให้ไม่สามารถดำเนินการด้านการปฏิบัติการได้เท่าที่ควร เช่น การบริจาคเงินและสิ่งของ การร่วมแรงในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และการปฏิบัติตัวเองให้อยู่ในกฎระเบียบของชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านวังรี จังหวัดนครนายก พบว่า ชุมชนบ้านวังรีมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ ในระดับมาก โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการนำทรัพยากรที่มีมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะชุมชนบ้านวังรีได้นำประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนำกลับมาแปรรูปเป็นอาหาร

ด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีโอกาสเข้าไปในการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในท้องถิ่นน้อย อีกทั้งรายได้จากกิจกรรมหรือโครงการของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาแทนประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ณัฐวุฒิ ทรัพย์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ การร่วมรับประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในเขตอุทยานธรณีสตูล รองลงมาคือ การร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล และการร่วมรับความรู้ คุณค่า และความสำคัญของอุทยานธรณีสตูล ตามลำดับ

ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ส่วนใหญ่ด้านการติดตามและประเมินผล จะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ ทรัพย์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ คือ การร่วมประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล รองลงมาคือ การร่วมประเมินปัญหา อุปสรรคและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และอันดับสุดท้าย คือ การร่วมผลักดันผลการประเมินให้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตามลำดับ

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน พบว่า แนวทางการพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดอยเสมอดาวอุทยานแห่งชาติศรีน่าน อยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมฆธาวิน พลโยธี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการ

พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

จากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาวอย่างยั่งยืน พบว่า

1. นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนอุทยานแห่งชาติศรีน่าน ดอยเสมอดาวควรมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการให้ความรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

1.2 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนามาตรฐานร้านอาหารท้องถิ่น ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.3 การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยฟื้นฟูและส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น จัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.4 การบริหารจัดการร่วมกัน จัดตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มงาน ร่วมกันหารือและวางแผนการดำเนินงาน ติดตามและประเมินผล

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนโดยรอบดอยเสมอดาวมีบทบาทสำคัญ ในการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

2.1 จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว ดูแลที่พัก อาหาร น้ำดื่ม บริการนำเที่ยว รักษาความสะอาด เก็บค่าธรรมเนียม

2.2 ร่วมกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

2.3 ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รักษาความสะอาด เก็บขยะ บำรุงรักษาเส้นทางเดินป่า ปักป้ายทดแทน รักษาสมดุลของระบบนิเวศ

2.4 นำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

2.5 พัฒนาสินค้าและบริการ เช่น ที่พัก โฮม สเตย์ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บริการนำเที่ยว โดยคำนึงถึงความยั่งยืน

3. แนวทางการปรับปรุงและพัฒนานโยบาย ดังนี้

3.1 ควบคุมภาคเอกชนและผู้ประกอบการ โดยกำหนดแนวทางให้เคารพกติกาชุมชน รักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น เน้นการบริการที่ดี สร้างความประทับใจ ส่งเสริมผู้ประกอบการร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม

3.2 กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ดำเนินการจัดแบ่งกลุ่มอาชีพ กำหนดมติข้อตกลง แนวทางปฏิบัติที่ตรวจสอบได้ ป้องกันปัญหาแย่งชิงนักท่องเที่ยว หลอกลวง เอาเปรียบนักท่องเที่ยว เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี

3.3 จัดประชุมแลกเปลี่ยนและสรุปผลงาน เช่น จัดประชุมรายเดือน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปผล ร่วมกันหาแนวทางพัฒนา แก้ไขปัญหา เสริมสร้างความร่วมมือ

3.4 อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและยุวมัคคุเทศก์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อหารือในการพัฒนาพื้นที่ให้ดีขึ้น

1.2 ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยให้ผู้นำชุมชนเป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละชุมชน

1.3 ด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดพื้นที่ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าไปในการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ก่อนที่จะพิจารณาคนนอกพื้นที่ และควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนให้มากกว่านี้

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล หน่วยงานรัฐและผู้นำชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะรับรู้และแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการส่งเสริม

และพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ดอย
เสมอดาว อุทยานแห่งชาติศรีน่านอย่างยั่งยืน

2.2 ควรมีการศึกษาและทำวิจัยเชิง
คุณภาพ โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
(In-depth Interview) ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดอย
เสมอดาว อุทยานแห่งชาติศรีน่าน ศึกษาการมีส่วน
ร่วมขององค์กรอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบการ
มีส่วนร่วมและหาวิธีดำเนินงานที่จะได้รับความ
ร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อ
พัฒนาชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567).

สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย
รายจังหวัด ปี 2567. จาก www.mots.go.th/news/category/760

จิตาภา บำรุงศิลป์, รัตนะ ทิพย์สมบัติ, ชัตติยาภรณ์
มณีชัย, ชญานี วีระมน, ทิวาทิพย์ บาศรี,
อนงค์ นานา, โอสมประพันธ์, กชนิภา
จันทร์เทศ และรัชนิกร งีสันเทียะ. (2564).
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา
ศักยภาพการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านวังรี
จังหวัดนครนายก. *วารสารวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*,
3(3), 1-14.

ธนกร จินดาดวงรัตน์, ทวี แจ่มจำรัส, ชัยเดช
ช่างเพียร และชัยวัฒน์ รวีโรจนวงศ์.
(2566). แนวทางการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในเขต
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ยุคปกติใหม่.

*วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา*, 6(3), 671-685.

ณัฐวุฒิ รัพยา และปรารณา หลีกภัย. (2566).
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล. *วารสาร
วิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์*, 40(1), 111-133.

ปิยธิดา ปานรังษี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว
โดยชุมชนชนอม อำเภอนอม จังหวัด
นครศรีธรรมราช. (ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา).
กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระครูใบฎีกาทศพล ลกขสุวรรณโณ (คำแสน).
(2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ของเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอ
เมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, บัณฑิต
วิทยาลัย). เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์
เชียงราย

เมษ์ธาวิน พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาดา
สกุลวานิชเจริญ. (2565). แนวทางการ
พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่าง
ยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนไทดำ บ้านนาป่า
หนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.
วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ,
18(1), 1-16.

สุธาสนี วิทยาภรณ์, กิ่งดาว อัจคงหาญ และ
พศวรรตร์ วรพันธ์. (2564). *แนวทาง
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว
จังหวัดชัยภูมิ* [ภาคโปสเตอร์]. การประชุม
วิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา
ครั้งที่ 8, นครราชสีมา, ประเทศไทย.

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ.
(2024). *การท่องเที่ยว 4 เป้าหมายการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน*. จาก [www.
unwto.org/tourism4sdgs](http://www.unwto.org/tourism4sdgs)

อนันต์ สุนทราเมธากุล, ภิรมย์วิมล ปรมัตถ์วรโชติ,
อัยรดา พรเจริญ และดุสิต จักรศิลป์.
(2561). การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว
เชิงธรรมชาติที่ชุมชนมีส่วนร่วมในเขต
จังหวัดอุบลราชธานี. *Journal of
Management and Development
Ubon Ratchathani Rajabhat
University*, 5(2), 197-221.

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980).
Participation's place in rural
development: Seeking clarity
through specificity. *World
Development, Elsevier*, 8(3), 213-
235.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha
and the internal structure of tests.
Psychometrika, 16(3), 297–334.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An
introductory analysis*. (3rd ed.). Harper
and Row.